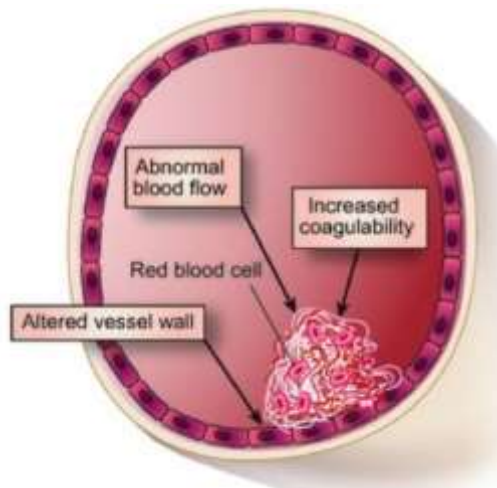

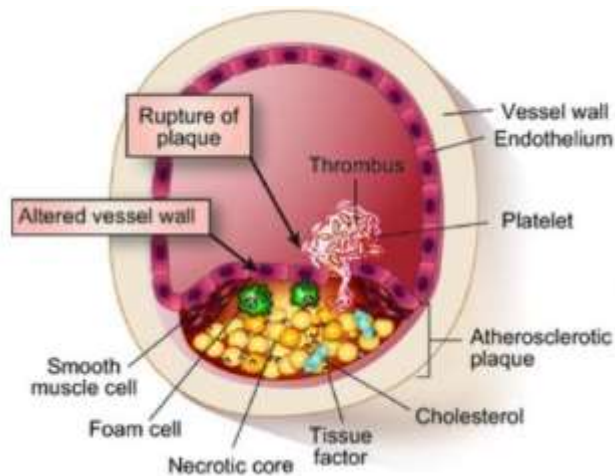
Oralna antikoagulantna terapija – laboratorijski aspekti

Patricija Banković Radovanović
spec. med. biokemije i lab. medicine
OB Pula, Odjel za transfuzijsku medicinu

VENSKA
TROMBOZA

ARTERIJSKA
TROMBOZA

Antikoagulantna terapija

Antagonisti vitamina K ✓
Indirektni inhibitori: trombina
Fxa
Direktni inhibitori: vanjskog puta,
FVa i VIIIa,
FXa ✓
trombina ✓

Antitrombocitna terapija

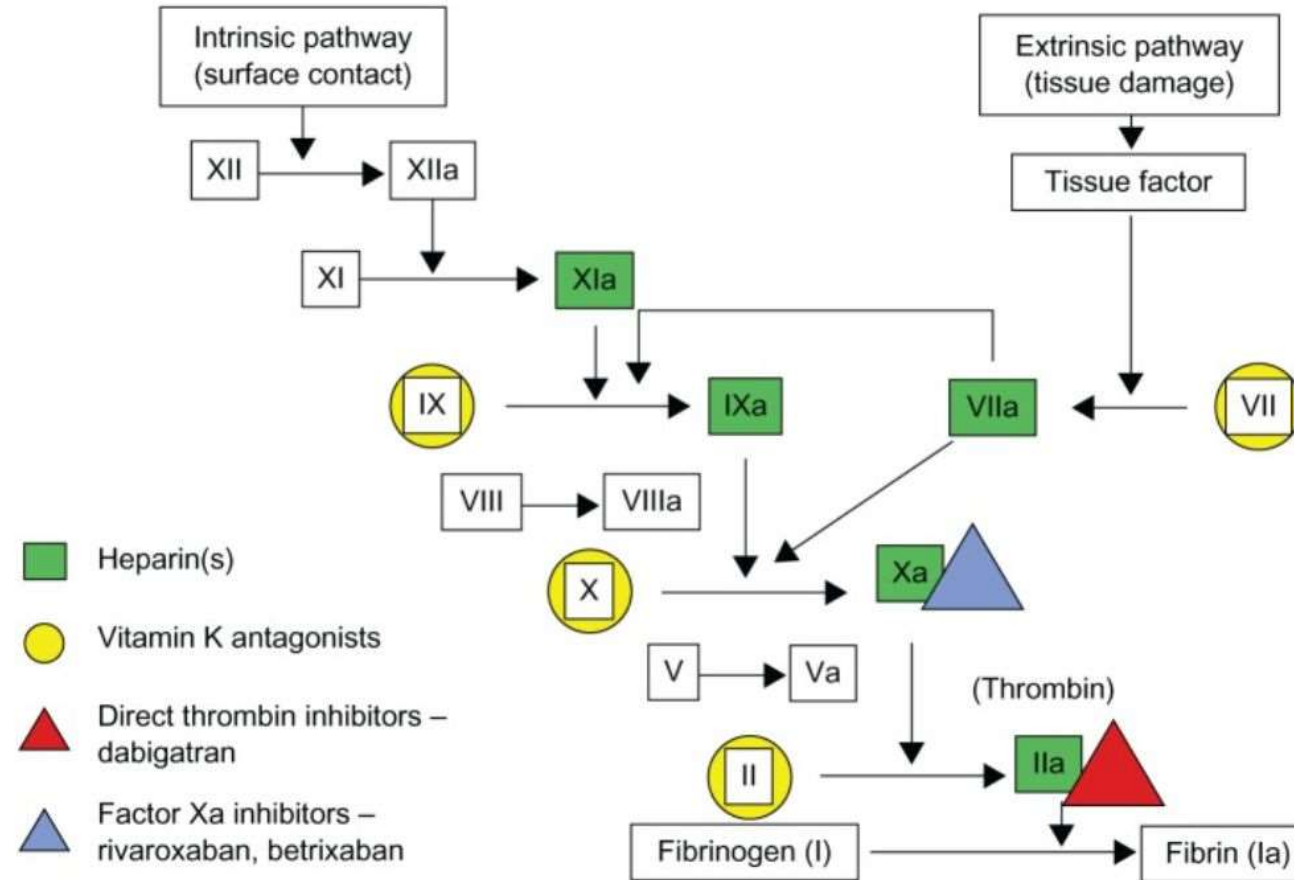
Inhibitori aktivacije trombocita
Inhibitori agregacije trombocita

Fibrinolitička terapija

Urokinaza, streptokinaza, alteplaza

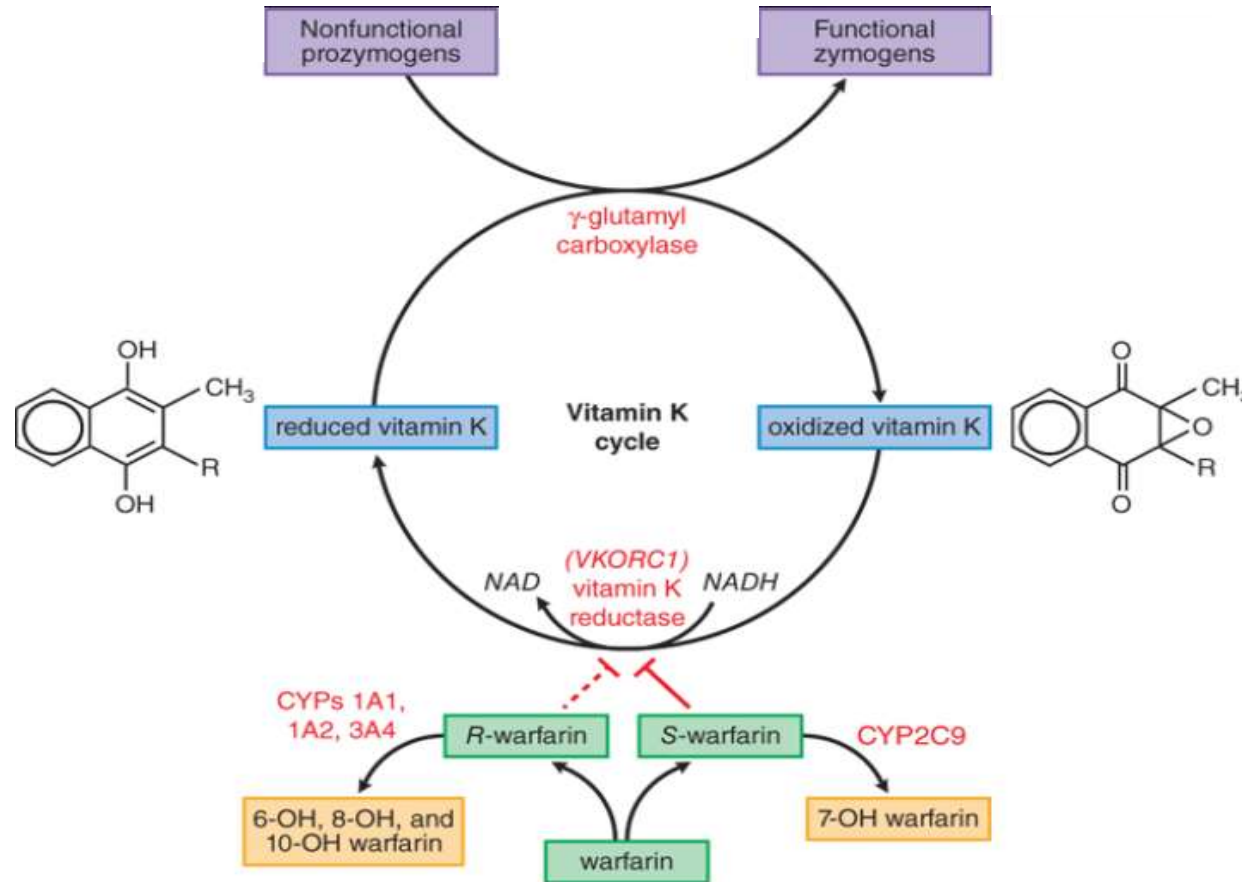
Atar D, Bode C, Stuerzenbacher A, Verheugt FWA. Anticoagulants for secondary prevention after acute myocardial infarction: lessons from the past decade. *Fundam Clin Pharmacol.* 2014;28:353-63.

Mjesto djelovanja antikoagulansa u koagulacijskoj kaskadi

Ellis CR, Kaiser DW. The clinical efficacy of dabigatran etexilate for preventing stroke in atrial fibrillation patients. *Vasc Health Risk Manag.* 2013;9:341-52.

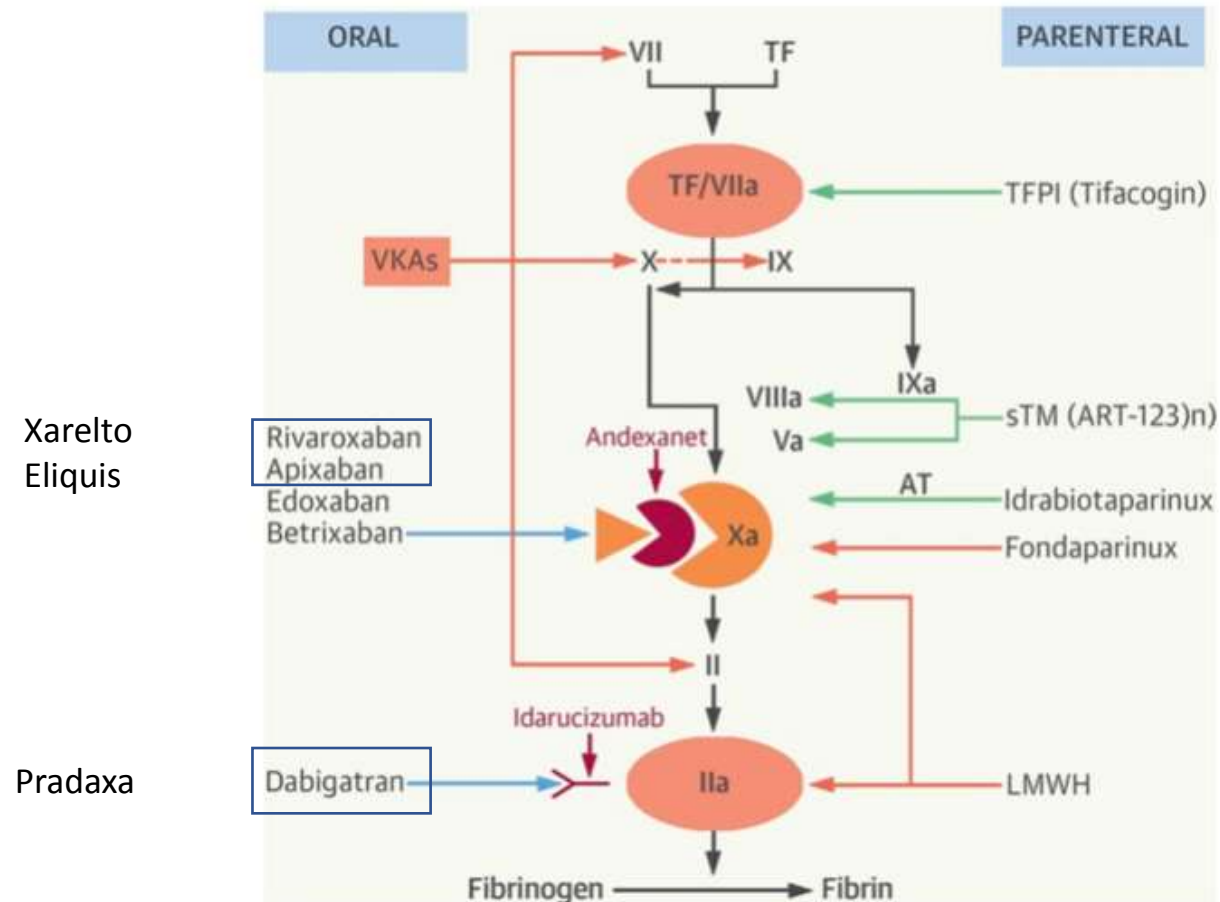
Djelovanje antagonista vitamina K

Source: Laurence L. Brunton, Randa Hilal-Dandan, Björn C. Knollmann: Goodman & Gilman's: The Pharmacological Basis of Therapeutics, Thirteenth Edition: Copyright © McGraw-Hill Education. All rights reserved.

Djelovanje novih oralnih antikoagulantnih lijekova

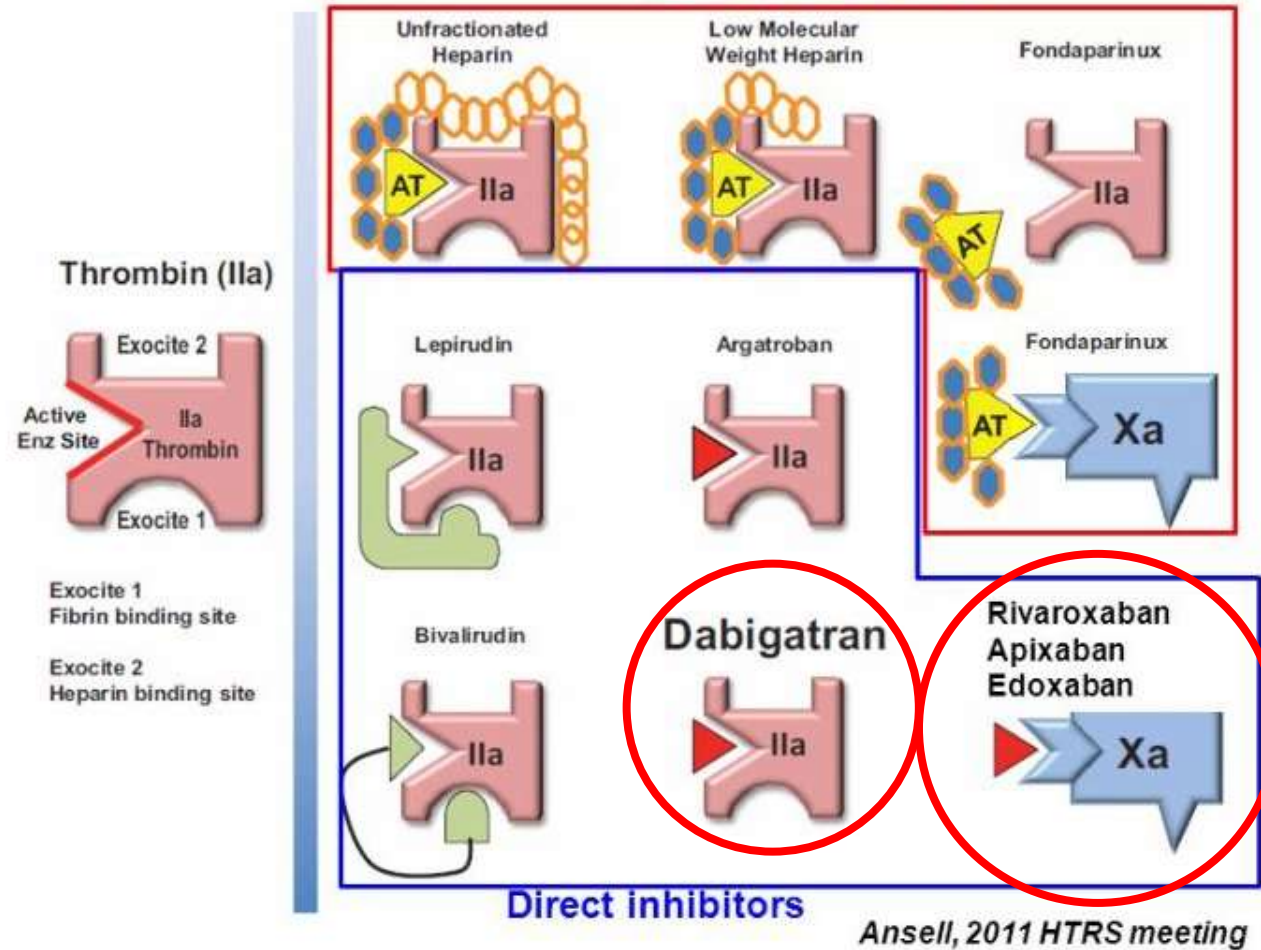
CENTRAL ILLUSTRATION: New Anticoagulants for Venous Thromboembolism: Mechanisms of Action of Anticoagulant Agents and of Antidotes for New Oral Anticoagulant Agents

Xarelto
Eliquis

Pradaxa

Indirect inhibitors

<http://slideplayer.com/slide/9162039/>

Pristupljeno 06.05.2018.

Predanalitički čimbenici kontrole OAK Th

Priprema bolesnika

Lagani obrok je dozvoljen
(izbjeci postprandijalnu lipemiju)

Izbjegavati pušenje 30 min prije uzimanja krvi
(izbjeci indukciju prokoagulantnog stanja)

Izbjegavati jače tjelesne aktivnosti 2 h prije uzimanja krvi (izbjeci aktivaciju koagulacije)

Uzorkovanje

7 – 9 h ujutro

3,2% natrij citrat

Venska kompresija
< 1 min

AK : krv = 1 : 10
CLSI $\pm 10\%$ od oznake

Potpuno, ali nježno miješanje

Dostava u laboratorij unutar 1 h

Centrifugiranje

Pregled prije centrifugiranja (ugrušak, antikoagulans, omjer)

1500 g 15 min
Sobna temp.

Pregled poslije centrifugiranja (hemoliza, lipemija, ugrušak)

Čuvanje uzorka prije testiranja

Na sobnoj temp. s čepom
(PV do 24 h, APTV do 4h)

Bez čepa < 30 min

Ne držati na hladnom
(aktivacija FVII)

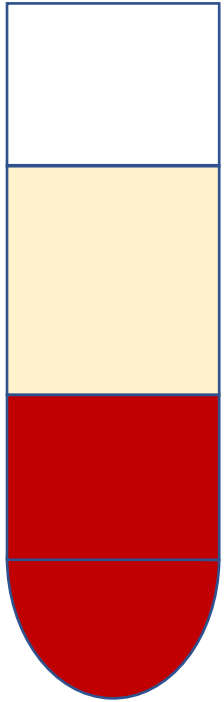
Utjecaj predanalitičkih čimbenika na rezultat PV

Predanalitički čimbenik	Rezultat PV	Komentar
Uzimanje krvi u druge epruvete s antikoagulansom prije koagulacijske (npr. za KS, KG ili amonijak)	Lažno produžen	Kontaminacija s EDTA ili heparinom
Dugotrajno traženje venskog puta iglom	Lažno skraćen	Povećano otpuštanje tkivnog tromboplastina u epruvetu
Uzorak krvi ispod oznake	Lažno produžen	Omjer AK i krvi > 1:10
Nepotpuno miješanje uzorka	Lažno produžen	Stvaranje ugruška, potrošeni faktori
Prejako miješanje uzorka	Lažno skraćen	Hemoliza i oštećenje trombocita → otpuštanje komponenti stanica
Hemoliza	Lažno skraćen ili produžen	Odbaciti uzorak*
Neadekvatno vrijeme čuvanja	Lažno produžen	Potrošnja faktora
Neadekvatna temp. čuvanja	Lažno skraćen	Aktivacija FVII na hladnom

* Hemoliza inače nema utjecaja na mehaničke metode, ali raspad stanica uključuje tkivni faktor koji može aktivirati koagulaciju → snižen Fbg i posljedično PV. Drugi mogući mehanizam: kompeticija hemolize s reagensom, kada su rezultati produženi.

Korekcija HTC - AK

AK : krv = 1:10

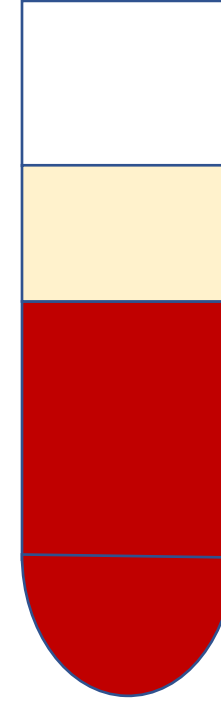

AK : krv < 1:10

Manjak citrata

lažno skraćen PV

AK : krv > 1:10

Višak citrata

lažno produžen PV

Jednadžba za korekciju:

$$C = (1,85 \times 10^{-3})(100 - H_{tc}) \times V_{krvi}$$

C = vol. citrata

Primjer korekcije – visoki Htc

- Epruveta 4,5 ml (0,45 ml citrata + 4,05 ml krvi)
- Htc 0,600 (60%)
- $C = (1,85 \times 10^{-3})(100 - \text{Htc}) \times V_{\text{krvi}}$
 $C = (1,85 \times 10^{-3})(100 - 60) \times 4,05$
 $C = 0,30 \text{ ml}$
- Višak citrata = $0,45 - 0,30 = 0,15 \text{ ml}$

Pipetom odstraniti višak citrata iz epruvete. Ostatak citrata navući u špricu od 5 ml te uzeti 4 ml krvi. Tako dobivenu mješavinu krvi i citrata uliti u epruvetu.

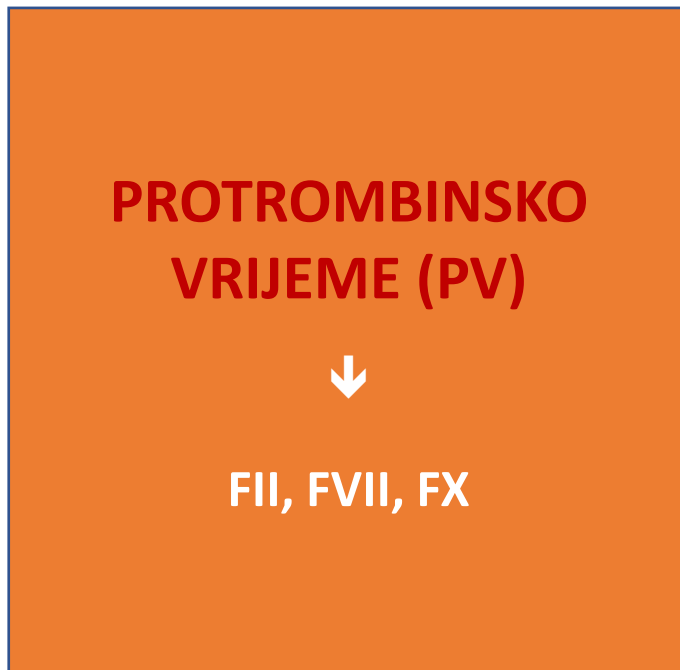
Primjer korekcije – niski Htc

- Epruveta 4,5 ml (0,45 ml citrata + 4,05 ml krvi)
- Htc 0,180 (18%)
- $V_{krvi} = C / (1,85 \times 10^{-3})(100 - Htc)$
 $V_{krvi} = 0,45 / (1,85 \times 10^{-3})(100 - 18)$
 $V_{krvi} = 2,97 \text{ ml}$
- Višak krvi = $4,05 - 2,97 = 1,08 \text{ ml}$

U nedirnutu vakuumsku epruvetu izvaditi ~ 1 ml manje krvi

Analitički čimbenici kontrole OAK Th (1)

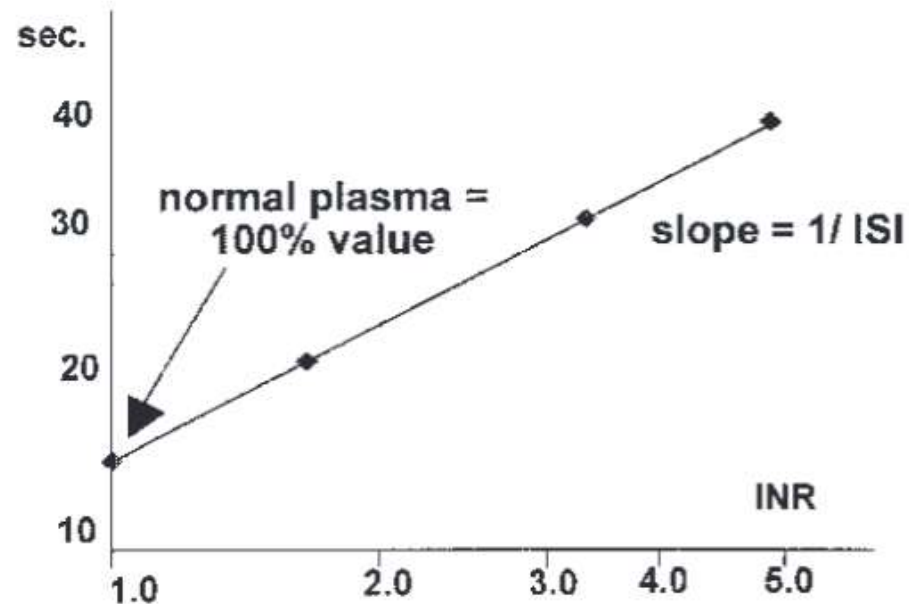
Antagonisti vit K → posredno inhibiraju aktivaciju FII, FVII, FIX, FX

Antagonisti vitamina K mogu, osim PV produžiti i APTV

Analitički čimbenici kontrole OAK Th (2)

INR kalibracijska krivulja

INR matematički izračun

$$\text{INR} = \left[\frac{\text{Patient PT}}{\text{Mean of Normal PT Range}} \right]^{\text{ISI}}$$

ISI: International Sensitivity Index for thromboplastin, used for PT determination

High ISI = Low sensitivity to factor deficiencies

Low ISI = High sensitivity to factor deficiencies

Example:

INR = 3.0

ISI = 2

ISI = 1

$$3.0 = \left[\frac{17.3}{10} \right]^2$$

$$3.0 = \left[\frac{30.0}{10} \right]^1$$

PT = 17.3 seconds

PT = 30.0 seconds

Moritz B, Lang Hartmut. Use of plasmas from donors under oral anticoagulant treatment for the expression of INR values. Haematologica. 1997;82:630-33.

<http://www.captodayonline.com/anticoags-work-means-labs/>

Pristupljeno 25.04.2018.

INR kalkulacija vs kalibracija

- Nešto manja točnost INR dobivenog kalkulacijom (ovisi o točnosti određivanja MNPT).
- Kalibracijska krivulja ima ograničenu uporabu (iznad gornje granice kalibratora ne može se dobiti brojana vrijednost, pa se rezultat izražava npr. > 5,4)

Ali... klinički pristup je drukčiji:

(primjena navedene sheme uz rezultat INR-a ovisi i o tome da li pacijent krvari ili ne)

INR > 4 rizik za intrakranijalno krvarenje

INR 5-9 daje se 1-2,5 mg vit K

INR > 9 daje se 3-5 mg vit K

INR >20 daje se transfuzija SSP i 10 mg vit K

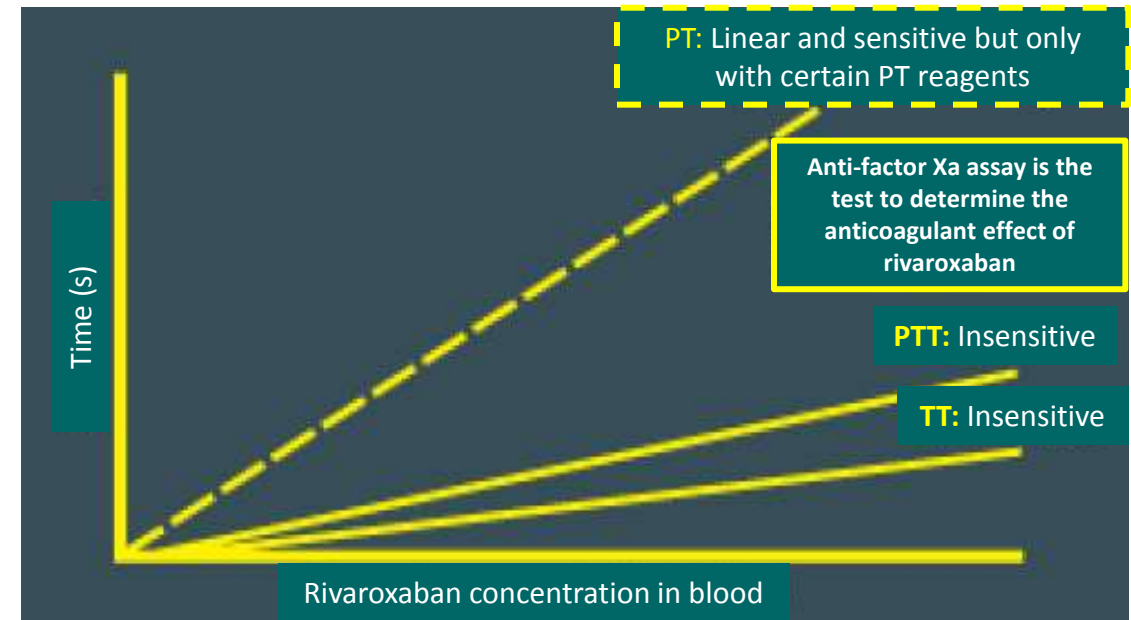
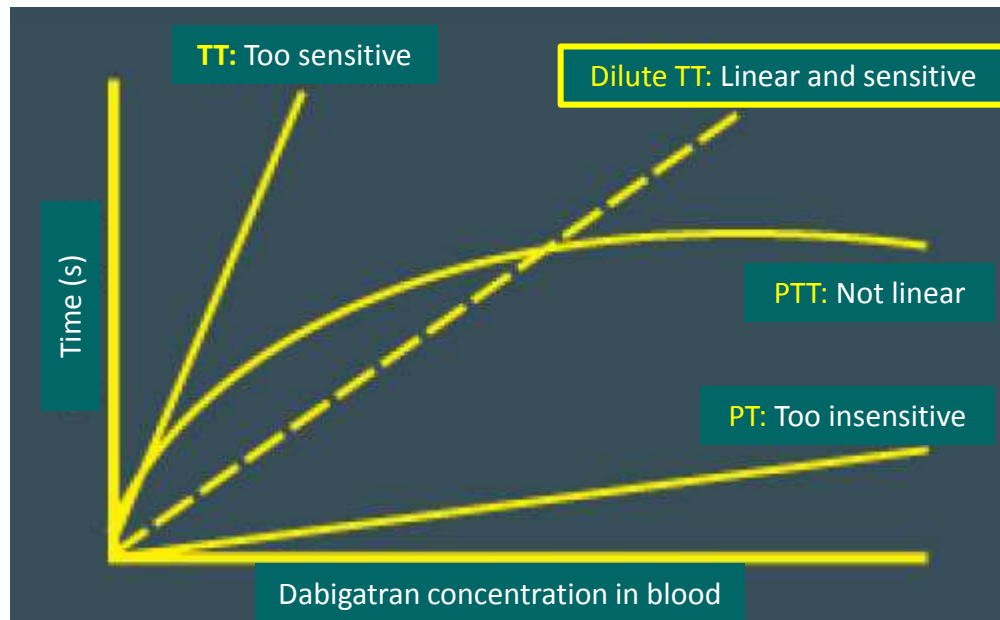
INR kalkulacija korisna

INR > 5,4 kliničaru nije koristan podatak!

Analitički čimbenici kontrole OAK Th (3)

NOACs – novi oralni antikoagulantni lijekovi:

- Dabigatran (Pradaxa) – direktni inhibitor trombina (FIIa)
- Rivaroxaban (Xarelto), Apixaban (Eliquis) – direktni inhibitor FXa

<http://www.captodayonline.com/latest-anticoagulants-nuts-and-bolts-for-labs/>

Pristupljeno 25.04.2018. i prerađeno

Interferencije - hemoliza

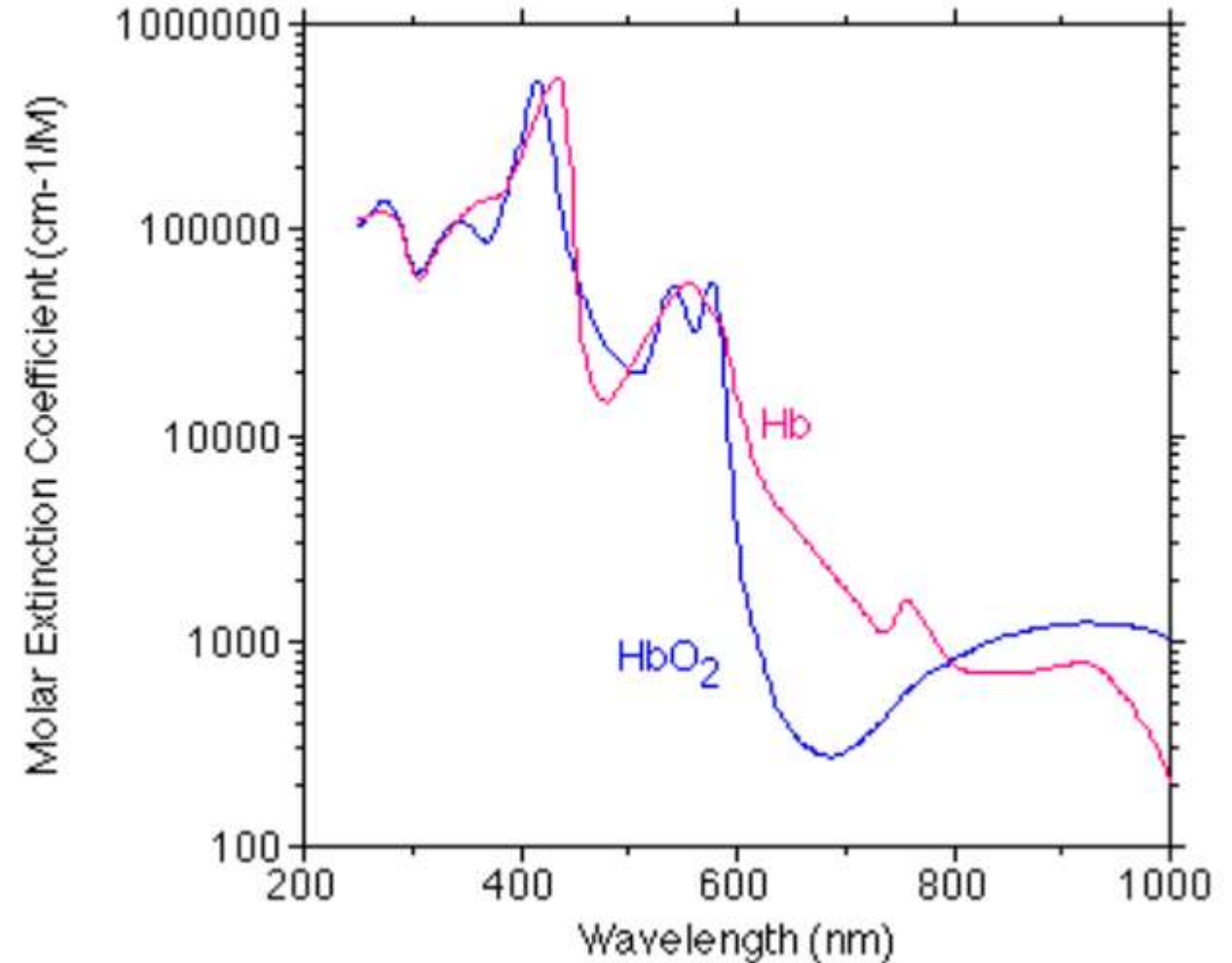
- CLSI: **ne testirati hemolitične uzorke.**

Razlog: izloženost negativno nabijenih membranskih fosfolipida uslijed raspada eritrocita ubrzava koagulacijski proces te dovodi do skraćenog PV.

S druge strane, hemoliza kompetira s reagensom, što dovodi do produženog PV

Nikad ne znamo u kojem će nas smjeru odvesti hemolitični uzorak.

- Kod optičke detekcije ugruška problem je i zbog blizine apsorpcijskog maksimuma Hgb (450 nm) u odnosu na valnu duljinu na kojoj se vrši mjerenje (405 nm). Povećano je očitavanje background-a, pa se kompromitira detekcija ugruška, što utječe na točnost rezultata.

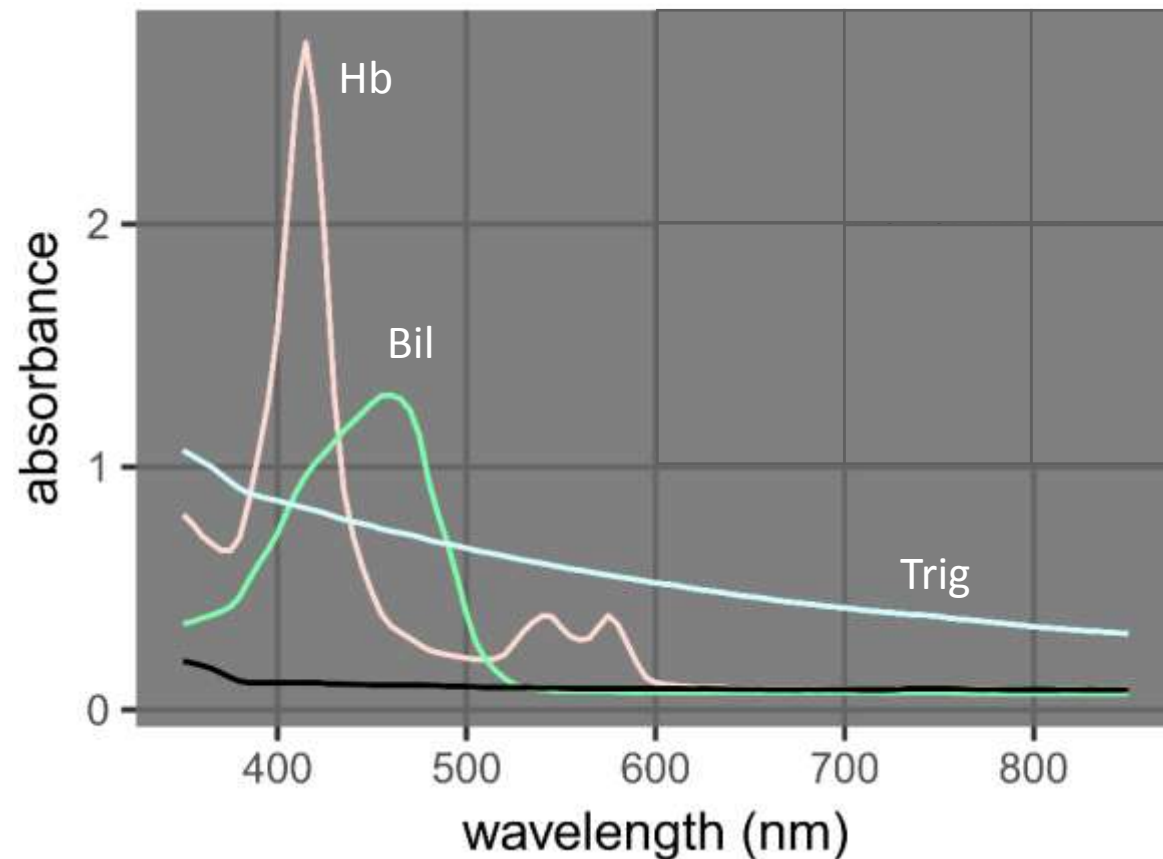
<https://omlc.org/spectra/hemoglobin/>

Pristupljeno 07.05.2018.

Interferencije: lipemija

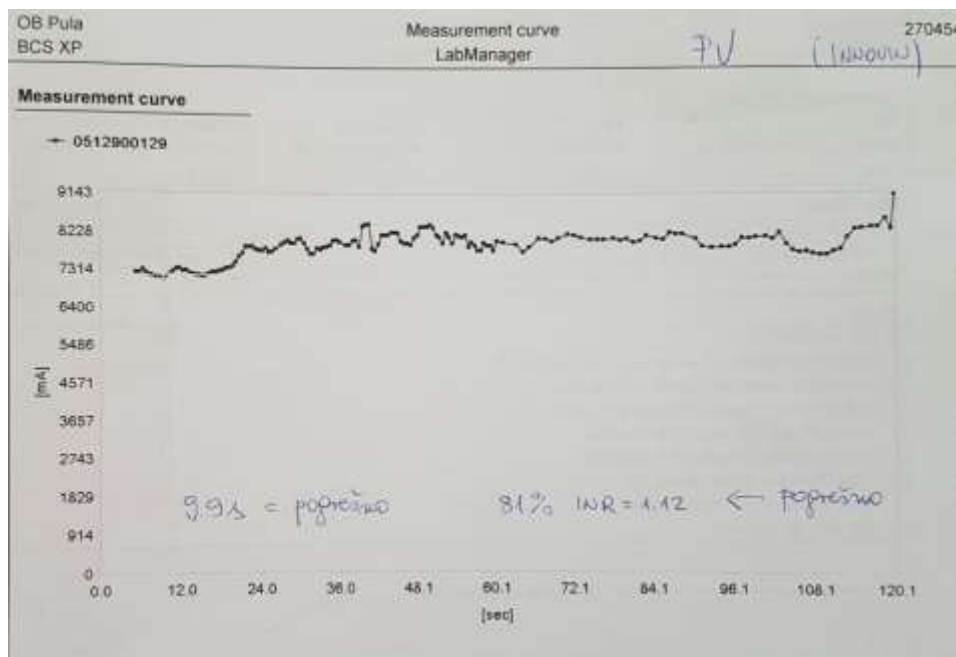
- Lipidne čestice povećavaju zamućenje uzorka te smanjuju intenzitet svjetlosti koja prolazi kroz uzorak. Otežano je određivanje završne točke mjerenja (samo kod optičke metode).
- Korekcija: mjerenje na 570 nm.
- Kod mehaničke detekcije ugruška lipemija ne smeta.

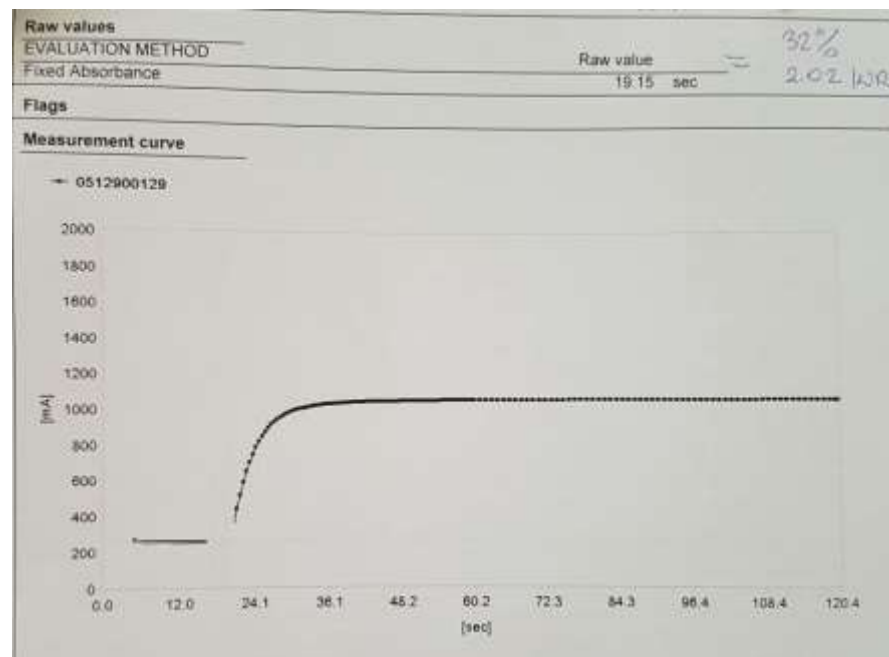
Huynh T, Lai M J, Liu Y L, Ly L, Gong X, Rommel KR et al. Spectral Analysis Methods Based on Background Subtraction and Curvature Calculation Used in the Detection or Quantification of Hemolysis and Icterus in Blood-derived Clinical Samples. *Cureus*. 2017; 9(12): e1965. doi:10.7759.

Lipemičan uзорak

405 nm

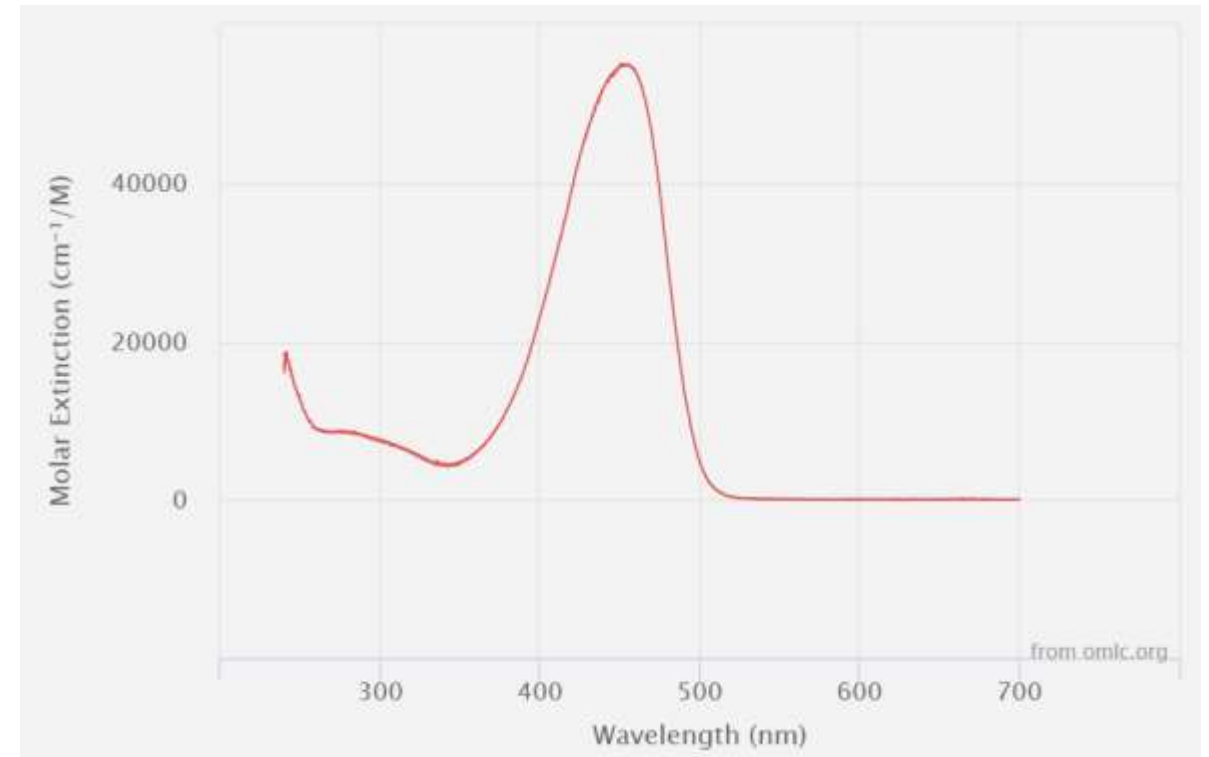

570 nm

Interferencije: ikterija

- Konc. bilirubina $> 40 \mu\text{mol/L}$
- Korekcija: mjerenje na 570 nm

<https://omlc.org/spectra/PhotochemCAD/html/119.html>

Pristupljeno 07.05.2018.

Interferencija: heparin

- Tromboplastini iz različitih izvora (rekombinantni, zečji ili humani) različito su osjetljivi na prisustvo nefrakcioniranog heparina.
- Thromborel S (humani) je osjetljiviji od Innovina (rekombinantni)

OB Pula	Job list		
BCS XP	LabManager		
Sample ID:	1202900157	Last rack:	031905
Remarks:	---	Requested by:	---
Assay	Raw value	Result	Flag
aPTT.AFS	----	----	-
aPTT.AFS	----	----	-
aPTT.AFSR	----	----	-
PT....S.MC Thromborel S	53.92 sec	11.7 % d.N.	-
PT.I...S.MC	53.92 sec	5.59	+
PT.%In.MC Innovin	39.79 sec	15.9 % d.N.	-
PT.I...In.MC	39.79 sec	3.77	+
TT TCI 2	38.43 sec	38.4 sec	+
aPTT...S.Ex	36.47 sec	---	-
TTCI 2.ext	36.47 sec	36.5 sec	+

uFH u uzorku

Interferencije: LA

- Lupus antikoagulans (LA) interferira s fosfolipidnom komponentom PV reagensa, naročito kod rekombinantnog tromboplastina i pročišćenog fosfolipida. → Poteškoće kod praćenja pacijenata na terapiji antagonistima vitamina K.
- Prolazna interferirajuća antitijela javljaju se u infekcijama i interferiraju na isti način kao i LA.
- Rezultati PV su lažno produženi.

Usporedba karakteristika dvije vrste tromboplastina

Reagens	Thromborel S	Innovin
Izvor tromboplastina	humana placenta	rekombinantni humani tkivni faktor
Osjetljivost na manjak F VII	++	+++
Osjetljivost na inhibitor / LA	+	+++
Osjetljivost na niski Fbg	+	+++
Konc. UFH koja ne produžava PV	< 0,6 IJ/mL	< 2 IJ/mL

Postanalitika

- Promptno obavještanje odjela o kritičnim vrijednostima INR > 5
- Pozivanje ambulantnih pacijenata s INR > 4
- Upis terapijskih intervala umjesto referentnih
- Napomena o kvaliteti uzorka
- Informacije o eventualnim daljnjim testiranjima

Literatura

- Atar D, Bode C, Stuerzenbacher A, Verheugt FWA. Anticoagulants for secondary prevention after acute myocardial infarction: lessons from the past decade. *Fundam Clin Pharmacol*. 2014;28:353-63.
- Ellis CR, Kaiser DW. The clinical efficacy of dabigatran etexilate for preventing stroke in atrial fibrillation patients. *Vasc Health Risk Manag*. 2013;9:341-52.
- <https://www.medlabme.com/magazine/en/diagnostic-articles/preanalytics-for-coagulation-testing.html>. Pristupljeno 25.04.2018.
- <http://www.clinipathpathology.com.au/media/85995/pre-analytical%20variables.pdf>. Pristupljeno 25.04.2018.
- Favaloro EJ, Funk DM, Lippi G. Pre-analytical variables in coagulation testing associated with diagnostic errors in hemostasis. *LabMedicine*. 2012;43(2):1-10.
- [https://ww5.allinahealth.org/ahs/allinalabs.nsf/page/HctAnticoagulantAdjst.pdf/\\$FILE/HctAnticoagulantAdjst.pdf](https://ww5.allinahealth.org/ahs/allinalabs.nsf/page/HctAnticoagulantAdjst.pdf/$FILE/HctAnticoagulantAdjst.pdf). Pristupljeno 21.05.2018.
- <https://www.slideshare.net/nianbaring/pharmacology-oral-anticoagulants>. Pristupljeno 25.04.2018.
- Laga AC, Cheves TA, Sweenwy JD. The effect of specimen hemolysis on coagulation test results. *Am J Clin Pathol*. 2006;126:748-55.
- http://www.captodayonline.com/Archives/q_and_a/qa_1202.html. Pristupljeno 07.05.2018.
- Nikolac N. Lipemia: causes, interference mechanisms, detection and management. *Biochem Med*. 2014(1):57-67.
- <http://laboratory-manager.advanceweb.com/interference-of-hemolysis-icteric-lipemia-coagulation-testing/>. Pristupljeno 07.05.2018.
- Htet S, Hayes L, Leung T. Strong lupus anticoagulant (LA) as a cause for prolonged prothrombin time (PT), activated partial thromboplastin time (APTT) and abnormally low intrinsic factor (IF) levels. *Pathology*. 2015;47(S1):S90.